

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาษากับความคิด (Language and Thought)

อาจารย์ ดร. ชุตินันท์ เอมดิษฐ์

คำนำ

“ภาษากับความคิด” เป็นตำราที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในรายวิชา 330 212 ภาษากับความคิด (Language and Thought) ซึ่งเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เขียนพยายามเรียบเรียงและสังเคราะห์เนื้อหาทางวิชาการจากบทความ ตำรา และงานวิจัยทั้งของไทยและของต่างประเทศมานำเสนออย่างเป็นระบบ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้มากพอสำหรับทำความเข้าใจศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังเรียบเรียงตำราฉบับร่างแล้วเสร็จ ผู้เขียนได้นำไปทดลองใช้สอนเป็นเวลา 3 ปี ได้ปรับปรุงเนื้อหาเพิ่มคำอธิบายและตัวอย่างมาโดยตลอดจนพัฒนาเป็นตำราเล่มนี้

เนื้อหาแบ่งเป็น 8 บท บทที่ 1 *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาและความคิด* ว่าด้วยภาษามนุษย์ ภาษาสัตว์ คุณสมบัติของภาษา และความคิดประเภทต่างๆ บทที่ 2 *แนวคิดของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและความคิด* ว่าด้วยมุมมองและแนวคิดของศาสตร์ต่างๆ ที่มีต่อเรื่องภาษากับความคิด บทที่ 3 *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด* ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดในลักษณะต่างๆ บทที่ 4 *อิทธิพลของภาษาต่อความคิด* ว่าด้วยอิทธิพลของภาษาต่อความคิดและปรีชาญาณของมนุษย์ รวมทั้งความแตกต่างทางความคิดระหว่างผู้พูดหนึ่งภาษากับผู้พูดสองภาษา บทที่ 5 *อำนาจของภาษา* ว่าด้วยอำนาจของภาษา อารมณ์ และความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านการใช้ภาษา และวจนลีลาในการสื่อสาร บทที่ 6 *ภาษากับการแสดงเหตุผล* ว่าด้วยหลักการเบื้องต้นในการอ้างเหตุผล การใช้ภาษาแสดงเหตุผล ข้อบกพร่องในการใช้เหตุผล บทที่ 7 *ภาษากับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ* ว่าด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องภาษากับความคิดเพื่อรับสารอย่างมีวิจารณญาณ บทที่ 8 *การใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิด* ว่าด้วยการประยุกต์ความรู้เรื่องภาษากับความคิดเพื่อถ่ายทอดความคิดให้น่าเชื่อถือ

ผู้เขียนหวังว่าตำราเรื่อง “ภาษากับความคิด” จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมโนทัศน์เรื่องความคิดและระบบความคิดอันจะนำไปสู่การคิดเป็น รู้เท่าทันความคิด ตระหนักถึงอำนาจและอิทธิพลของภาษา สุดท้ายปลายทางคือช่วยให้เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ และนำไปปรับประยุกต์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ชุตินันท์ เอมดิษฐ์

ธันวาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาและความคิด	1
กำเนิดภาษามนุษย์	1
ภาษามนุษย์ - ภาษาสัตว์.....	9
คุณสมบัติของภาษามนุษย์	14
ความคิด	17
ประเภทของการคิด	18
ความซับซ้อนของการคิด	18
ความเร็วของการคิด	20
ความยืดหยุ่นของการคิด	29
2 แนวคิดของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและความคิด	37
แนวคิดของสาขาวิชาปรัชญา	37
แนวคิดของสาขาวิชาจิตวิทยา	39
แนวคิดของสาขาวิชาภาษาศาสตร์ปริชาน	43

บทที่	หน้า
แนวคิดของสาขาวิชามานุษยวิทยา	44
แนวคิดของสาขาวิชาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์	47
3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับความคิด	51
ภาษา มโนทัศน์ และปริชาน	51
ภาษากับความหมาย	55
ภาษาสะท้อนความคิด	61
4 อิทธิพลของภาษาต่อความคิด	77
แนวคิดอิทธิพลของภาษาต่อความคิด	77
สมมติฐานภาษาสัมพัทธ์	78
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานภาษาสัมพัทธ์	83
ความแตกต่างทางความคิดระหว่างผู้พูดสองภาษากับผู้พูดหนึ่ง ภาษา	96
ค่านิยมของผู้พูดสองภาษา	97
ประเภทของผู้พูดสองภาษา	98
อิทธิพลของภาษาต่อความคิดของผู้พูดสองภาษา	99
5 อำนาจของภาษา	105
อำนาจของภาษาต่อความคิด	105
ภาษาแสดงความรักและความเกลียดชัง	108
วิจนลีลาของภาษาในสังคมไทย	113

บทที่	หน้า
6	ภาษากับการแสดงเหตุผล 123
	ความคิดกับการใช้เหตุผล 123
	การใช้ภาษาเพื่อแสดงเหตุผล 125
	การอนุมานเหตุผล 131
	ข้อบกพร่องในการใช้ภาษาแสดงเหตุผล 135
7	ภาษากับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 143
	ความหมายของวิจารณญาณ 143
	วิธีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 145
	อุปสรรคของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 149
	ข้อดีของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 151
	ภาษาที่วิจารณ์ 152
8	การใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิด 157
	ภาษา ความคิด และความเป็นจริง 157
	การถ่ายทอดความคิด 164
	รายการอ้างอิง 175
	ดัชนี 185

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 พระเจ้า Thoth ผู้สร้างภาษา.....	1
ภาพที่ 2 อมาลาและกามาลาลูกหมาป่า.....	4
ภาพที่ 3 ชนกลุ่มน้อยในทวีปแอฟริกา.....	5
ภาพที่ 4 แผนที่ภาษาในงานวิจัยของดิงมันเซและคณะ.....	7
ภาพที่ 5 การสื่อสารของผึ้ง.....	11
ภาพที่ 6 ลิงกอริลลาโคโคกับสัตว์เลี้ยง.....	13
ภาพที่ 7 เปรียบเทียบช่องเสียงสำหรับการออกเสียงระหว่างลิงกับมนุษย์.....	14
ภาพที่ 8 ผู้หญิงโกรธ.....	24
ภาพที่ 9 ภาพลวงตาของมุลเลอร์-ไลเออร์.....	25
ภาพที่ 10 ภาพดวงตา.....	28
ภาพที่ 11 ภาพดอกไม้.....	28
ภาพที่ 12 อุปกรณ์แกะเมล็ดข้าวโพด.....	41
ภาพที่ 13 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาพกับความคิด.....	52
ภาพที่ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด.....	54
ภาพที่ 15 ตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดแบบสามเหลี่ยมแห่งปัญญา.....	55
ภาพที่ 16 ชนเผ่าซูลูในทวีปแอฟริกาใต้.....	70
ภาพที่ 17 ชนเผ่าดาเนียในประเทศอินโดนีเซีย.....	71
ภาพที่ 18 ชนเผ่าเอสกีโม.....	71
ภาพที่ 19 ชนเผ่าซามิ.....	72
ภาพที่ 20 ผีร้องเท้าแตะ “บาเกะโซริ”.....	73

ภาพที่ 21 รูปประโยคในภาษาไทยที่คำกริยาไม่มีการบ่งชี้กาลในไวยากรณ์.....	78
ภาพที่ 22 ภาพการทดลองเพื่อทดสอบความใส่ใจจากการบรรยายภาพ.....	87
ภาพที่ 23 ภาพการทดลองเพื่อทดสอบความจำจากการจับผิดภาพ.....	88
ภาพที่ 24 ภาพการทดลองเพื่อทดสอบความจำจากการตอบคำถาม.....	89
ภาพที่ 25 ภาพจำลองแสดงตำแหน่งการเรียงของตุ๊กตาสัตว์.....	91
ภาพที่ 26 ภาพจำลองแสดงตำแหน่งการเรียงแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง.....	91
ภาพที่ 27 ภาพจำลองแสดงตำแหน่งการเรียงแบบยึดสิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง.....	92
ภาพที่ 28 ภาพการทดลองการจำแนกประเภทสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต.....	95
ภาพที่ 29 ดอกลั่นทมหรือลีลาวดี.....	106
ภาพที่ 30 ดอกโป๊ยเซียน.....	107
ภาพที่ 31 หนามของต้นโป๊ยเซียน.....	107
ภาพที่ 32: โครงการ “Words Hurt Campaign”.....	111
ภาพที่ 33 นิทรรศการ “เลิก รุก คุณคาม”.....	112
ภาพที่ 34 รถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า.....	158
ภาพที่ 35 เชื้อนในประเทศไทย.....	160

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ความแตกต่างทางความคิดระหว่างระบบ 1 กับระบบ 2.....	29
ตารางที่ 2 การเปลี่ยนคำเรียกในภาษาเพื่อความทัดเทียมทางเพศ.....	63
ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาษาระหว่างภาษาที่แสดงทัศนคติในแง่ลบกับแง่บวก.....	110

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาและความคิด

กำเนิดภาษามนุษย์

นักวิชาการในอดีตต้องการค้นหาว่าภาษามนุษย์ถือกำเนิดขึ้นมาได้อย่างไร และภาษาใดคือภาษาแรกของมนุษย์ ความพยายามในการค้นหาจุดกำเนิดของภาษามนุษย์ ดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิด ทฤษฎี หรือสมมติฐานเกี่ยวกับการกำเนิดของภาษามนุษย์ แตกต่างกันอย่างมากมาย

ความเชื่อแรกเกี่ยวกับแนวคิดการกำเนิดของภาษามนุษย์ คือพระเจ้าเป็นผู้สร้าง ภาษา ยกตัวอย่าง ชาวอียิปต์โบราณมีพระเจ้าทอท (Thoth) เป็นผู้สร้างภาษา เช่นเดียวกับ ชาวฮินดูมีพระศิวะเป็นพระเจ้าแห่งภาษา หรือความเชื่อหนึ่งในศาสนาคริสต์ว่าพระเจ้า ประทานภาษาให้กับอาดัม ทำให้มนุษย์มีภาษา

ภาพที่ 1 พระเจ้า Thoth ผู้สร้างภาษา

ที่มา: Juliar Studio. (2022, December 9). 656260900. Istock. <http://surl.li/dwjzq>